

Lärohandledning

Skolbyrå och Mena Cerimovic

VÅRA DIKTER

Romani

LÄRARHANDLEDNING - VÅRA DIKTER PÅ ROMANI

Våra dikter på romani är en serie av filmade dikter. *Våra dikter* finns också på de andra svenska minoritetsspråken, med olika dikter och filmer för varje språk. Dikterna är varierade till form och rytm, och diktfilmerna består av dramatiseringar och animationer. Dessa ger en fördjupad upplevelse och ett visuellt stöd till dikten, vilket ökar förståelsen av det skrivna ordet. Förhoppningen är att diktfilmerna sätter i gång en nyfikenhet och kreativitet kring det egna skapandet.

Delar av denna lärarhandledning är översatta till arli. Det handlar om frågor och övningar som du kan använda tillsammans med din elevgrupp när ni arbetar med filmerna. Till varje film finns också en beskrivning på arli och en liten gloslista, vilken kan användas i modersmålsundervisning.

Upphovsrätten till innehållet i den här lärarhandledningen tillkommer UR, om inte något annat särskilt anges. Lärarhandledningen får fritt kopieras, distribueras digitalt och visas i undervisningssammanhang. När lärarhandledningen eller delar av innehållet används på olika sätt ska den ideella upphovsrätten iakttas. Det här betyder att du som lärare i din undervisning bland annat får kopiera upp så många kopior du behöver av hela eller delar av lärarhandledningen och dela ut till elever, tillhandahålla den digitalt till eleverna i en elevportal eller liknande, eller visa i en Powerpointpresentation. Viktigt att tänka på när du använder lärarhandledningen, på olika sätt, är att det alltid ska gå att se vem eller vilka som har upphovsrätten. Om lärarhandledningen kopieras upp i sin helhet så framgår det redan, men om det är så att du väljer att bara använda någon del behöver du skriva i anslutning till det du använder vem eller vilka det är (UR och/eller annat namn, som framgår i lärarhandledningen).

Syfte och målgrupp

Syftet med programmen är att väva in och arbeta med poesi kopplat till våra minoritetsspråk. Dikter är ett sätt att uttrycka sina känslor, men också en möjlighet att göra sin röst hörd. *Våra dikter* ger en enkel ingång till diktläsning och minoritetsspråken. Genom kopplingen mellan poesi och språk visar programmet på vägar in i både poesins och minoritetsspråkens värld. Med hjälp av programmen kan eleverna möta dikter och språk i en pedagogisk inramning som underlättar förståelsen för dikter och diktläsning. Eftersom dikterna är skrivna på de olika minoritetsspråken kan de vara en väg in i de olika språkens kulturer och kan på så sätt öka förståelsen för dessa.

Målgruppen är främst elever på högstadiet och gymnasiet.

Handledningen ger dig hjälp att utveckla arbetet med poesi i modersmålsundervisningen på romani. På nästa sida finns frågor och övningar som går att använda till alla diktfilmerna. Sedan följer beskrivningar till dikterna på arli och gloslistor till varje diktfilm.

Med hjälp av de olika uppgifterna kan du tillsammans med dina elever använda dikterna för att fördjupa er förståelse för språket.

Pučiba mislibase ked čititena o poetska đilja šaj te oven

- Sostar vačeri o tekst?
- Sar tumačineja o teksti? Dali o teksti isile poruka? Ako ja savi?
- Save osečaja hem razmisliba izazivini o teksti koro tute?
- Isi li mustra ja pravilo kova ponovini pe ko teksti? Vačer jekh primer.
- Ko kova kontekst hem so mislinena ko pišindā i đili? Sose mislineja ađahar?
- Kola tekstja angleder čitindān so posetinena tut ki akija đili? Ko kola čhibja?

Zadatkja kola ka čeren palo čitibe i poezija

Birin aktivnost ja aktivnostja kola najšukar odgovorinena tuče hem tle učenikonende/grupače.

- Ked tani i poezijsko đili pišime? Koristin o sadržaj, čhib hem forma/struktura. Šaj ka pomožinen te čhiva i đili ki jekh vremensko linija?
- Čitinen ko glaso jekh jekhese: Promenin to glaso hem mothov te osečaja. So desinipe e tekstea ako čitinava holjame? Nervozno? Glatko/Šukar? Ko dijalekti?
- Čhin o lafja ki đili, mukh e učenikonen te mešinen hem te čhiven ki kupa/sastavinen neve lafja ađahar so ka koristinen o lafja so čhinde.
- Prevodin i đili ko švedski. Mislin ko adava da na valjani te prevodine baš svako lafi – mora te arakhe kote tano o osečaj hem i poruka/so mangela te mothoj če.
- Prepišin i đili ađahar so ka menjini o stil ama na i poruka.
- Sose tano važno te izrazinetu ki ti čhib?
- Ko kova način tano važno so isi poezija ki minoritetsko čhib? So mothoj i đili kotar čhib koja tani pišime, hem kotar kultura e čhibjakiri?
- So ka ovel ako ka promenine o centralna/glavna lafija ki đili? Probinen te zameninen o lafija ko kontralafja(motsatsord) ja sinonimja – sar tegani menjinipe i poruka hem o osečaj ko teksti?
- Sikljov i đili ki godi/napamet. Savi metoda šaj te koristine te bi sikljoveja poloke/jednostavno? Primer mustra ja pravilo, takti(rytm), stili ja diso aver.

Čačimos, Pravura, Čačipa

Svako manuš dikhela suno tari sloboda hem te ovel le pravja. Ki celo istorija o roma injele progonime hem maltitirime ko razna načinja, kote on naštime te arakhen plo mir/rahatu hem bahtalipe aso đivdipe. Amen o manuša akhara ana mende bahtalipe hem sune kotar sloboda.

Čeren zajedno buti birinen nekobor lafja kotar e poezijsko đili

Le pomoč kotar pučiba.

So značini adava lafi?

So mislinena sose tano akava lafi ki đili?

Savo osečaj isi tumen ked šunena o lafi?

Savo raspoloženje stvorini o lafi ki đili?

Kola sinonimja šaj te arakhen asi đili?

Sloboda	-	frihet
Pravja	-	rättigheter
Nasilje (<i>Maltetiribe</i>)	-	våld
Bahtalipe	-	glädje
Sune	-	drömmar

Mangava te vačerav

Poezisko đili koja posetinčeri amen ke romengiri situacija koja na menjindape beršencar. Ki celo đili mothojpe i čežnja asi sloboda hem pli phuv kote manuš šaj te vačeri, osetiniz, volini/mangela ama kotar sa adava najviše te ovel šundo..

Čeren zajedno buti birinen nekobor lafja kotar e poezijsko đili

Le pomoč kotar pučiba.

So značini adava lafi?

So mislinena sose tano akava lafi ki đili?

Savo osečaj isi tumen ked šunena o lafi?

Savo raspoloženje stvorini o lafi ki đili?

Kola sinonimja šaj te arakhen asi đili?

Vačer	-	tala
Želja	-	vilja
Mangipe	-	älska
Živibe	-	leva

Duj duj

Duj, duj tani but purani tradicionalno đili so nasledinđe sa o roma ki celo phuv. Ternengo mangipe kote celo telo naježinipe. Ki celo đili mothoj pe kotar čaj so thabljola sar o kham, kotar olake šuže jača olakro dikhiba sar jag ama isto kotar baro mangipe soj tano najšukar so šaj te del ple mangljače. Ki romani kultura tano but važno te čerelpe baro bijav, i adava đilavi ki đili.

Čeren zajedno buti birinen nekobor lafja kotar e poezijsko đili

Le pomoč kotar pučiba.

So značini adava lafi?

So mislinena sose tano akava lafi ki đili?

Savo osečaj isi tumen ked šunena o lafi?

Savo raspoloženje stvorini o lafi ki đili?

Kola sinonimja šaj te arakhen asi đili?

Čumin	-	kyssa
Muj	-	mun
Kazna	-	böta
Thabljola	-	brinner
Phirela	-	går